

JAUME CLOTTET

LA CALAVERA DE L'APÒSTOL

Columna

JAUME CLOTET
LA CALAVERA
DE L'APÒSTOL

COL·LECCIÓ CLÀSSICA
PRIMERA EDICIÓ: AGOST DEL 2025
© JAUME CLOTET PLANAS, 2025
© COLUMNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.
AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA
ISBN: 978-84-664-3415-7
DIPÒSIT LEGAL: B. 12.899-2025
FOTOCOMPOSICIÓ: GRUP62
IMPRÈS A CATALUNYA - PRINTED IN CATALONIA

www.columnaedicions.cat

La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor. La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè sosté l'ecosistema de qui escriu i de les nostres llibreries. En comprar aquest llibre contribuïu a mantenir aquest ecosistema viu i en creixement. A Grup62 agraïm que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa d'autores i autors perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció.

Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra. Podeu contactar amb CEDRO a través del web www.conlicencia.com o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

Queden expressament prohibits l'ús o la reproducció d'aquest llibre o de qualsevol de les seves parts amb el propòsit d'entrenar o alimentar sistemes o tecnologies d'intel·ligència artificial.

CAPÍTOL I

Palau de Versalles, any 1730

El duc Adrien Maurice de Noailles va començar a pujar els graons de la gran Escalinata dels Ambaixadors amb la mateixa energia amb què ascendia pels esglaons de la seva carrera esplendorosa al servei de la corona i de l'Estat. Amb cinquanta-dos anys tot just complerts, tenia el convenciment absolut que s'acostava al moment culminant de la seva trajectòria política i militar. El precedia un majordom reial que caminava amb una parsimònia excessiva, a parer seu, cosa que l'irritava. El Regne de França s'havia construït amb pas ferm i decidit, i no amb passes escarransides com aquelles. Al seu darrere alguns dels seus oficials carregaven caixes de fusta que duïen pintades el blasó ducal, vermell amb una banda d'or.

El viatge des de París s'havia allargat més del compte. Les rodes dels carruatges s'havien encallat en diverses ocasions al fanguissar en què es convertien els camins que duïen al palau reial de Versalles durant els mesos de tar-

dor. Els seus homes havien patit de valent per tornar-los a posar en moviment, mentre alguns vaillets se'n reien a una distància prudencial. Tanmateix, el duc no s'havia immutat ni havia badat boca per queixar-se'n. Ell mateix havia pregat a Lluís XV que retornés a Versalles, on precisament el rei havia nascut, però d'on havia marxat per instal·lar-se, ell i la seva cort, al palau de les Tulleries de París. Aquell palau dels afores de la capital mai no li havia agradat, al rei. Finalment el monarca havia cedit a les pressions dels nobles i havia retornat a Versalles feia pocs anys. Argumentaven que Versalles era un indret més segur, allunyat dels esclats de la gentalla, i més higiènic, apartat de la immundícia parisenca. El riu Sena, deien, era un gran abocador i una claveguera oberta que travessava la capital del Regne. Tot això era ben cert, però a Lluís XV continuava sense fer-li el pes. Fins i tot circulava el rumor, possiblement alimentat per ell mateix, que un dia faria enderrocar Versalles i tornaria a París.

Quan el duc i els seus homes van arribar al primer pis, el majordom els va fer passar al Saló de Venus i els va pregar que s'esperessin uns instants mentre avisava el rei de la seva presència. Davant l'absència de cap indicació que els permetés deixar les caixes a terra, els oficials del ducat de Noailles es van quedar drets subjectant-les i confiant que aquella espera incerta no s'allargués gaire. Indiferent al neguit dels seus homes, el duc va repassar amb la mirada aquell saló que coneixia tan bé. Hi havia passat hores senceres, amb el rei o altres membres de la cort. Algunes vegades, fins i tot, hi havia menjat un refrigeri, en aquella mateixa cambra, sobretot després d'algunes recepcions avorridíssimes o d'aquells concerts interminables que sovint el convidaven a agafar el son.

Noailles trobava que la decoració d'aquell saló, com la de la resta de Versalles, era una mica excessiva. Els marbres, les estàtues, els bronzes daurats i les columnes jòniques eren certament la moda, però no li agradaven. Creaven una sensació opressiva que l'incomodava. Els olis i els frescos, en canvi, li agradaven més. Els seus ulls van alçar la mirada buscant la seva pintura preferida. Al plafó central situat al bell mig del sostre, la deessa Venus subjugava divinitats i altres forces sobrenaturals còmodament recolzada sobre un núvol. Era una obra magnífica que sempre havia admirat.

«Si tot fos tan fàcil», va pensar el duc. Subjugar no era mai ràpid ni senzill. Ell mateix en podia donar testimoni. Havia participat activament en la Guerra de Successió Espanyola, primer al costat del seu pare, el duc Anne-Jules, i després com a mariscal de camp. Fins a set campanyes militars havia dut a terme a Catalunya. Quina gent tan ferrenya eren aquells catalans, a fe de Déu. Encara recordava el setge de Girona, ciutat on els catalans havien resistit fins més enllà del que era raonable. Per això sabia que, al contrari de la deessa Venus, el camí fins a la victòria mai no era fàcil i sempre calia pagar-ne un preu. Només els insensats es deixaven subjugar sense oferir resistència. Pretendre-ho era una il·lusió absurda. A una rendició sense resistència, a més, li mancava èpica i glòria. La grandesa i els llibres d'història reclamaven un peatge de sang, patiment i remordiments. Era el preu que pagava França, i el pagava de bon grat.

Just quan ja es començava a impacientar, el mateix majordom que els havia acompanyat va obrir la porta per on havia sortit i el va convidar a passar al Saló de l'Abundància, on l'esperava Lluís XV. El duc s'hi va dirigir sense esperar els seus homes, que es van apressar a seguir-lo.

Aquesta estança era força més petita que el Saló de Venus i per això era la preferida del rei, que defugia sempre les cambres més espaioses. El saló connectava amb dues sales més, una de les quals era precisament la predilecta del duc: el gabinet de les medalles, on el monarca guardava i exhibia les rareses i les curiositats més extraordinàries de la col·lecció reial. Sempre que en tenia ocasió, el duc hi entrava per admirar-les, però la visita d'aquell dia no era una audiència qualsevol i no tenia temps per perdre.

El rei els esperava sol, palplantat al bell mig de la sala, i no va moure ni una cella mentre davant seu s'encadenaven les reverències protocol·làries de tots els que hi entraven. El monarca mantenia una certa distància amb Noailles, segurament per preservar la seva dignitat reial davant un duc que, per molts títols que tingués i molta sang blava que circulés per les seves venes, no deixava de ser un súbdit més. Al visitant, tanmateix, aquesta distància li anava d'allò més bé. No era cap secret, ni a la cort ni a tot París, que l'alè del rei era fètid i desagradable, com ho era aquella boca de llavis primíssims i dents fosques i desendreçades. Encara que el rei es perfumés constantment amb essència de violeta, el seu alè superava tots els obstacles i era impossible no ensumar-lo a una distància curta. I els narius ducals, educats en el refinament més elevat de França, amb prou feines podien tolerar aquella pudor.

—Majestat, gràcies per concedir-me audiència. Us ho agraeixo profundament.

—Benvolgut Adrien, de totes les sol·licituds que rebo, la vostra era sens dubte de les més interessants. Tingueu en compte que la majoria de visitants venen a demanar-me alguna cosa, i en canvi vós em dèieu, en el vostre missatge, que em veníeu a regalar quelcom. No passa cada dia, em podeu ben creure.

El duc va fer un somriure forçat. Era obvi que hi havia hagut algun malentès. Ell venia a oferir uns objectes al rei, però amb la intenció de vendre'ls, no pas de regalar-los. Tot i que, sabent com era el rei, potser no era cap malentès. Lluís XV era conegut pel seu amor per l'art i els objectes preciosos, i per la seva curiositat insadollable, però també era ben sabut que tenia dificultats financeres gairebé cròniques.

—El ducat que represento està al servei de la Corona i de sa majestat, ja ho sabeu. I si hi ha algun objecte que cregui que us pot interessar, la meva obligació és presentar-vos-el sense més consideracions, encara que jo mateix hagi pogut desenvolupar un afecte i una estimació envers aquests mateixos objectes.

—Ho celebro. No tots els nobles del regne pensen el mateix, malauradament... —I inclinant una mica el cap per mirar els homes situats rere el duc, va afegir—: Veig que us heu fet acompanyar d'alguns dels vostres servidors. Dedueixo, per les caixes que sostenen, que això que em porteu no són pas bagatel·les per afalagar-me.

El duc de Noailles va alçar les mans mentre feia una ganyota divertida.

—Mai de la vida, majestat! El vostre bon judici amb relació al món de les arts, ben conegut arreu de França i del món sencer, detectaria immediatament qualsevol intent de donar-vos gat per llebre i posaria en greu risc la meva reputació davant vostre i de tota la cort.

El duc va fer una indicació als seus homes, que van deixar les caixes a terra i les van començar a obrir. Un rere l'altre, en treien i li passaven els objectes més diversos, que Noailles lliurava al rei amb profusió d'explicacions i anècdotes. Armes de tall, gerres, joies, rellotges, joguines articulades i tota mena d'utensilis estraforaris

amb les més diverses funcions van passar per les mans reials, generant més o menys interès segons el cas. Després d'examinar els obsequis i fer algun comentari ocasional, el rei els anava deixant sobre una gran taula situada al seu costat.

—Són autèntiques rareses, la majoria de les quals obtingudes fora del vostre regne, durant les campanyes militars al servei del vostre besavi, l'enyorat Lluís XIV, a qui la família Noailles va servir amb la mateixa devoció amb què avui us serveix a vós —va dir el duc just mentre li passaven els objectes de la darrera caixa, i tot atansant al rei un llibre ample i gruixut.

—Oh, una altra Bíblia! —va fer el monarca, sense amagar la seva decepció.

El to del comentari no va passar inadvertit al duc, que es va afanyar a parlar:

—Majestat, no és pas una Bíblia qualsevol, aquesta! És un exemplar gairebé únic. Té cinc-cents seixanta-sis fulls ricament il·lustrats amb miniatures, i, a més a més, dues-centes anotacions. És molt més que una Bíblia; és una enciclopèdia bíblica! Més encara; és la Bíblia de les Bibles!

—Tot això que dieu és certament interessant, però no deixa de ser una Bíblia, i ja en tinc una bona pila —va dir el rei mentre la fullejava sense gaire entusiasme—. D'on prové, per cert?

—Formava part de la col·lecció privada del meu pare, segon duc de Noailles i mariscal de França, com sabeu. Durant la guerra dels Nou Anys va servir el vostre besavi, el Rei Sol, especialment al nord de Catalunya. Després de prendre la ciutat de Roses, l'any 1693, es va desplaçar al monestir de Sant Pere de Rodes, on va trobar aquesta Bíblia que ara teniu a les mans.

El rei va alçar els ulls del llibre sagrat per esguardar el duc.

—No crec pas que els monjos l'hi donessin de bon grat, oi?

—Majestat, ja sabeu que en temps de vicissituds s'esdevenen actuacions poc convencionals, però absolutament justificades. Sembla que el monestir estava gairebé en estat d'abandonament per causa de la guerra i que, a més, els monjos no simpatitzaven amb la nostra causa, sinó més aviat amb la contrària. Com a càstig a la seva insolència, però també per garantir que aquesta Bíblia i altres objectes no es perdessin ni fossin robats, el meu pare va decidir dur-los a França per conservar-los.

El monarca va mirar Noailles amb cara de circumstàncies. Ell només tenia vint anys i el duc li doblava l'edat, però no calia que li expliquessin camàndules. Sabia prou bé com funcionava el món i havia deixat ben clar, en diverses ocasions, que no aprovava el saqueig ni el robatori arbitrari, ni tan sols als territoris conquerits. Per evitar que aquella Bíblia fos robada, la millor solució havia estat robar-la, precisament. Aquesta sí que era bona. Però aquell dia estava cansat i no tenia ganes de discutir. Va seguir observant i toquejant els objectes una estona més, en silenci, sota la mirada atenta del duc. De sobte va girar el cap per mirar un rellotge daurat que hi havia sobre un petit moble auxiliar. Era el senyal habitual que la recepció estava a punt de finalitzar, i Noailles es va afanyar a prendre la paraula abans que el rei es retirés.

—Majestat, celebro de tot cor que us hagin agradat aquests objectes. No tenia cap dubte que els sabríeu apreciar; el bon gust forma part indestriable del caràcter de la casa dels Borbons. Naturalment, el regal és tot vostre i la vostra satisfacció és la millor gratificació que puc tenir, però

segur que també sabreu recompensar els esforços i els perills viscuts per la meua família per portar fins aquí aquestes peces de valor incalculable. Qualsevol quantitat que pugueu pensar segur que serà justa i adient.

—Com bé dieu, la meua satisfacció és la vostra millor recompensa. Jo no ho podria haver dit pas millor i aquest comentari us honora moltíssim. Sou un servidor excel·lent de la corona. Espero que ens tornarem a veure ben aviat.

Sense afegir res més, el rei va girar cua i va sortir de la cambra cap al Saló d'Hèrcules, mentre tothom feia una reverència. Immediatament el majordom va convidar el duc i la seva petita comitiva a marxar per on havien vingut. Abans de sortir, Adrien Maurice de Noailles es va aturar un instant davant l'única finestra del saló per comprovar, com temia, que el viatge de tornada a París el farien sota la pluja i per uns camins plens de fang i bassals. Aquella excursió no havia sortit com ell havia previst, precisament. No n'havia tret ni cinc, del rei. Però si alguna cosa havia après era que calia ser sempre positiu i optimista. No havia estat un viatge del tot en va, ben mirat. Al capdavant, Lluís XV engrossiria la seva col·lecció amb uns objectes oferts pel duc i, per tant, Noailles mantindria a ratlla els possibles competidors dins la cort per obtenir nous i majors favors reials. El balanç era minso, però sempre podia ser pitjor, va concloure mentre avançava ràpidament aquell majordom ensopit a l'Escalinata dels Ambaixadors.